

NUSIKALSTAMUMAS IR JO PROGNOZĖS LIETUVOJE (2000)

Rėmėjai: Lietuvos teisės akademija (dab. Mykolo Romerio universitetas), Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras

Tyrėjų grupė: G.Babachinaitė, A.Čepas, A.Dapšys, J.Malinauskaitė, P.Ragauskas, G.Sakalauskas, S.Starkus, R.Uscila

Tyrimas atliktas bendradarbiaujant su Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro ir Lietuvos teisės akademijos (dab. Mykolo Romerio universitetas) kriminologais.

Rengiant šią studiją panaudota ilgalaikių kriminologinių tyrimų patirtis, kuri sukaupta minėtų mokslo įstaigų veikloje, tiriant nusikalstamumo būklę, struktūrą, dinamikos tendencijas, jo priežastis ir prevencijos problemas.

Šis darbas – tai vienas iš bandymų kompleksiskai įvertinti galimo nusikalstamumo būklės, struktūros bei dinamikos kiekybinius ir kokybinius pokyčius Lietuvoje XX-ojo ir XXI-ojo amžių sandūroje ir pateikti mokslines išvadas, kurios, kaip tikisi autoriai, galėtų būti naudingos formuojant bei įgyvendinant atitinkamą valstybės politiką nusikalstamumo ir prevencijos srityje.

Tyrimo metu buvo atliekamas bendras kriminogeninės situacijos Lietuvoje įvertinimas ir jo prognozės. Taip pat analizuojami atskirų nusikalstamumo rūšių ir jo apraiškų (smurtiniai nusikaltimai, turtinis nusikalstamumas, ekonominis nusikalstamumas, kontrabanda, korupcija, organizuotas nusikalstamumas, chuliganizmas, nepilnamečių nusikalstamumas bei recidyvinis nusikalstamumas) dinamikos pokyčiai, jų prognozavimo galimybės bei pateikiami siūlymai nusikalstamumo prevencijai ir kontrolei gerinti. Prognostinės išvados buvo daromos 1988-1998 metų nusikalstamumo duomenų pagrindu bei nusikalstamumą sąlygojančių veiksnių kontekste.

Apibendrinat tyrimo rezultatus, tyrimo autoriai pastebi, kad sunormalėjus šalies ekonominei ir socialinei situacijai, sustiprėjus teisėsaugos institucijoms, iš esmės pagerinus nusikaltimų prevenciją ir jų atskleidimą bei nusistovėjus įstatymų taikymo praktikai, galima tikėtis ir nusikalstamumo tam tikro „remisijos“ periodo. Tačiau tai neįvyks savaime. Nusikalstamumas turi savo tęstinumo ir perimamumo tradicijų, kurios ilgokai išlieka netgi iš esmės pakitus šio reiškinio objektyvaus pobūdžio veiksniams, sąlygoms.

Žvelgiant į Lietuvos valstybės ateitį, kaip į demokratinę, socialiai orientuotą rinkos ekonomikos pilietinę visuomenę XXI a. Europos teisinės sistemos kontekste, strateginė nusikalstamumo kontrolės kryptis turėtų būti ne tolesnis baudžiamosios politikos griežtinimas, bet nusikalstamumo, jo priežasčių bei sąlygų prevencijos nacionalinės sistemos sukūrimas, teisinių, organizacinių, mokslinių, rekursinių ir kitų prielaidų šiai sistemai efektyviai funkcionuoti užtikrinimas. Sistemai sukurti reikėtų parengti naują perspektyvinę nusikalstamumo kontrolės ir prevencijos nacionalinės programos koncepciją, atsižvelgiant į kriminologinės analizės išvadas, prognozes bei aktualijas.